

Serviceniveau for klimaberedskab

Det fælleskommunale redningsberedskab

Randers, Favrskov, Norddjurs og Syddjurs kommuner

Risikobaseret klimadimensionering af september 2020

Bilag til Beredskab & Sikkerheds Risikobaserede dimensionering

Indholdsfortegnelse

1 INDLEDNING	3
2 FORMÅL MED KLIMADIMENSIONERINGEN	4
3 RISIKOANALYSE	4
VURDERING AF ALMINDELIGE KLIMAHÆNDELSER	4
SÆRLIGE RISIKOOBJEKTER	4
4 BESKRIVELSE AF RESSOURCER	5
BESKRIVELSE AF RESSOURCER – MANDSKAB.....	5
BESKRIVELSE AF RESSOURCER – MATERIEL.....	5
KOMMUNALE RESSOURCER.....	6
5 SERVICENIVEAU FOR KLIMADIMENSIONERING	6
6 SAMMENHÆNG TIL ØVRIGE INITIATIVER	6

1 Indledning

Det påhviler kommunalbestyrelserne at fastlægge det kommunale redningsberedskabs opgavevaretagelse og serviceniveau på grundlag af kommunernes risikoprofil. Til dette formål udarbejdes den risikobaserede dimensionering. Klimadimensioneringen er et bilag til den risikobaserede dimensionering, som fastlægger det valgte serviceniveau for håndtering af klimahændelser i Beredskab & Sikkerhed.

Beredskaberne har, jf. Beredskabslovens § 12, til opgave at yde en akut, forsvarlig indsats, hvis et uheld eller en hændelse er til fare for mennesker, samfundsmæssige værdier eller miljøet. Det vil være beredskabets opgave i den aktuelle situation at træffe beslutning om, hvorvidt der skal ske indsættelse af beredskabet. Hermed overlades der et skøn til beredskabet i forhold til hændelsens akutte karakter. I dette skøn vil der blandt andet blive taget hensyn til, hvorvidt en eventuel indsættelse tilgodeser hensyn til almenvellet, fx infrastruktur, kulturminde eller større beboelsesområder.

Behovet for indsættelse af det kommunale redningsberedskab til klimahændelser, vil derfor altid bero på en konkret vurdering. Dog er der jf. beredskabslovens afgrænsninger opsat rammer for redningsberedskabets virke indenfor loven. Et eksempel kan være oversvømmelse i en privat kælder, som følge af et skybrud. Uanset hvor akut den pågældende situation må være for den pågældende borger, vil dette normalt ikke være en opgave for beredskabet, da indsættelse ikke tilgodeser et større hensyn.

Ligeledes vil der være behov for en konkret vurdering af, hvorvidt indsættelse skaber en reel merværdi. Eksempelvis kan der opstå situationer med langvarig regn, hvormed jorden bliver så mættet af regn i et større område, at det bliver vanskeligt at pumpe vandet væk fra området. En længere indsættelse vil således optage mange ressourcer men skabe meget lidt merværdi. I sådanne situationer må det ligeledes overvejes, hvordan de offentlige ressourcer til redningsberedskabet bedst udnyttes.

Samtidig ses tilbagevendende klimahændelser med eksempelvis stormflod, hvor problematikken vil være kendt på forhånd og dermed overgå til et diskussion om behov for forebyggelse. Den forebyggende indsats er per definition ikke en del af den akutte fase, som redningsberedskabet varetager. I sådanne situationer vil beredskabet kunne bidrage med at tilbyde sand og sandsække til borgere, således at disse kan medvirke til at sikre deres ejendomme.

Med stor variation i typen af klimahændelser samt delvis uforudsigelighed i, hvor og hvornår de rammer, vil det ikke være praktisk muligt eller samfundsøkonomisk fornuftigt at klimasikre alle områder 100 %. Derfor er der behov for et beredskab, som kan håndtere de akutte hændelser, hvor der er fare for mennesker, samfundsmæssige værdier eller miljøet. Beredskabets primære opgaver bliver således:

- At afhjælpe og begrænse hændelser
- Sikre fortsat drift så vidt muligt for de aktiviteter som bliver berørt

Klima indeholder flere hændelsestyper, men den overordnede opgave som er prioriteret, er oversvømmelser som følge af generel forhøjet vandstand i havene, stormflod, ekstrem regn og ekstrem tørbrud, samt kombinationer af disse fire. Tørke er således ikke omfattet af planarbejdet p.t.

Denne plan vil definere beredskabets serviceniveau for kommunerne i forbindelse med klimahændelser, idet man på den baggrund anser Beredskabslovens § 12 som opfyldt.

2 Formål med klimadimensioneringen

Klimadimensioneringen for Beredskab & Sikkerhed har til formål at sikre fornøden kapacitet til at håndtere såvel dagligdagens hændelser som sjældnere forekommende klimahændelser.

Klimadimensioneringen skal derfor skabe sammenhæng mellem:

- Kommunernes risikoeksponering, som i samarbejde med kommunernes klimakoordinatorer og tekniske forvaltninger, er fastlagt gennem en risikoidentifikation og en risikoanalyse.
- Kommunernes forebyggelsesinitiativer på klimaområdet.
- Beredskab & Sikkerheds politisk fastsatte serviceniveau, som er det niveau af forebyggende og afhjælpende foranstaltninger, som redningsberedskabet skal kunne iværksætte over for borgere, virksomheder, kommunale organisationer mv.

3 Risikoanalyse

Vurdering af almindelige klimahændelser

Erfaringer fra de seneste år har vist, at det i udgangspunktet er de færreste klimahændelser, som kræver indsættelse af beredskabet (Beredskab & Sikkerhed), da disse hændelser falder udenfor beredskabslovens rammer.

Gennem en risikoanalyse er der kortlagt, i hvilket omfang kommunerne vil blive ramt af en række klimahændelser. Der er således set på hændelser som stormflod, tørbrud og skybrud, herunder hvilke stigninger i hav og fjord, som ville kunne give oversvømmelser, og strømningsveje i forbindelse med tøm- og skybrud som kan påvirke vigtige bygninger. En række fælles tærskelværdier er anvendt for at fastlægge et realistisk niveau for klimahændelser på tværs af kommunerne. Se bilag 1 Notat angående processen for udvælgelse af hotspots og Bilag 2 Vurdering af hotspots.

Af denne risikoanalyse ses det, at der skal være tale om meget alvorlige klimahændelser før kommunerne vil blive påvirket i en sådan grad, at beredskabsloven finder anvendelse.

Særlige risikoobjekter

Risikoidentifikationen har ligeledes haft til formål at kortlægge de risikoobjekter, der findes i kommunerne. Ved en gennemgang af fælles tærskelværdier er der identificeret en række risikoobjekter i hver kommune, som kan udgøre en risiko. Der er ikke tale om en udtømmende

liste, men at risikoobjekterne er udvalgt efter ens kriterier i de fire kommuner for at forudse, hvad der evt. kan blive ramt og hvilken indsats vil skulle til for at afhjælpe udvalgte hændelser.

Udvælgelsen af risikoobjekter har således begrænset sig til at ske indenfor beredskabslovens rammer, således at der er identificeret objekter som er afgørende for at sikre, at der ikke opstår hændelse til fare for mennesker, samfundsmæssige værdier eller miljøet. Udvælgelsen har dermed haft fokus på bl.a. kommunale bygninger, infrastruktur og forsyningsvirksomheder.

Eksempelvis tilgodeser nogle kommunale bygninger kriteriet om hensyn til almenvellet, da disse bygninger enten er med til at sikre kommunens fortsatte drift eller kan indeholde samfundsværdier eller kulturminde. På samme vis er forsyningsvirksomheder som elværker, varmegværker, spildevandsanlæg og vandværker. Eksempelvis kan oversvømmelse af transformatorstationer og installationskabe kan medføre strømsvigt og oversvømmelse af spildevandsanlæg kan lede til forurening af vandmiljø.

Der er forskelle imellem de fire kommuner, både i forhold til antal af hotspots, karakteren af disse og hvordan forholdene kan og bør håndteres. Der er ligeledes forskelle i hvorvidt den enkelte kommune allerede har projekter i gang. Således har Randers Kommune i november 2019 indkøbt nye mobile højvandsdæmninger, som skal beskytte Tøjhushavekvarteret i forbindelse med stormflod.

4 Beskrivelse af ressourcer

Beskrivelse af ressourcer – mandskab

Beredskab & Sikkerhed kan indkalde maksimum 7-9 indsatsledere til krisestabe og indsatsområder. Brandfolkene på brandstationerne skal bruges til akutte livstruende opgaver og bør ikke indsættes til længerevarende klimahændelser. Hvis vi binder brandfolk fra en station til en klimarelateret forebyggende opgave, så står de ikke længere til rådighed til at kunne rykke ud til brandudkald, færdselsuheld og øvrige akutte livstruende opgaver.

Det er derimod vores frivillighed, som primært har opgaven med hændelser, hvor der kræves pumpe- og dæmningsarbejde. Der er ca. 50 frivillige i Randers og 25 i Grenaa. Det er de samme personer, som har til opgave at stå for eventuelle opgaver med evakuering og nøddindkvartering. Der kan yderligere rekvireres nabohjælp og hjælp fra Beredskabsstyrelsen. Der er dog ingen garanti for at modtage hjælp, da disse kan være optaget af andre hændelser på samme tid, hvilket typisk er tilfældet med klimahændelser, som rammer bredt. Vores frivillighed i Grenaa varetager samtidig vigtige logistik opgaver ved længerevarende indsatser, hvor de kører ud med ekstra branddragter, ekstra flasker/kompressor, forplejning osv. – her udgør de en vigtig funktion for robustheden i det samlede beredskab. De frivillige skal kunne give møde inden for 45 min og er alle ulønnet.

Beskrivelse af ressourcer – materiel

Beredskab & Sikkerhed råder i dag over følgende materiel, som hovedsagligt er placeret i de frivilliges regi på Langvang i Randers og på brandstationen i Grenaa. Der er i alt 22 lænsepumper

med en kapacitet på 1.000 liter pr. minut og mere. Derudover er der et mindre antal små lænsepumper samt dykpumper. Der er ca. 60.000 sandsække på lager og et mindre lager af 100-200 sandfyldte sække i Grenaa og Hadsten. Der er på Langvang en simpel sandsækkefylder, som skal håndfodres og med en enkel afgangstid. Derudover er der generatorer, lysmateriel, skovle og andre redskaber. Beredskabsstyrelsen i Herning råder over meget stor pumpekapacitet – deres nyeste pumper leverer en kapacitet på ca. 25.000 liter pr. minut.

Kommunale ressourcer

Den enkelte kommune kan udover beredskabet have tegnet redningsabonnementer hos private virksomheder. Disse virksomheder kan således tilkaldes af kommunen, eksempelvis i forbindelse med oversvømmelser i bygninger. Virksomhederne hjælper her kommunerne med oprydning, fjernelse af vand mm. Alle opgaver, som ligger udenfor beredskabsloven.

Erfaringer fra andre kommuner viser også, at den enkelte kommune har mulighed for at etablere ressourcer internt. Opgaven er hermed forankret hos den enkelte kommune, som eksempelvis kan vælge at indkøbe materiel og personel til eget brug i kommunen. En sådan intern forankring vil typisk være etableret i kommunens driftsafdeling.

5 Serviceniveau for klimadimensionering

Beredskab & Sikkerheds serviceniveau for klimadimensionering hviler på Beredskabslovens § 12 om at yde en akut, forsvarlig indsats, hvis et uheld eller en hændelse er til fare for mennesker, samfundsmæssige værdier eller miljøet.

Jf. ovenstående risikoanalyse er det således vurderingen, at sådanne indsatser kan håndteres af det beskrevne personel og materiel. Det vil være beredskabets opgave i den aktuelle situation at træffe beslutning om, hvorvidt der skal ske indsættelse af beredskabet, såfremt der er tale om en hændelse af akut karakter, med hensyn til almenvellet.

Hensyn til almenvellet vil eksempelvis kunne omfatte sikring af varmegærker mod oversvømmelse, men vil ikke finde anvendelse i forhold til at sikre private borgeres hjem mod oversvømmelser.

Såfremt der opstår større og evt. længerevarende klimahændelser, hvor beredskabet bør ind sættes, f.eks. fordi offentlig infrastruktur eller miljøet er truet, da vil Beredskab & Sikkerhed rekvirere ressourcer i Beredskabsstyrelsen og/eller naboberedskaber med henblik på at sikre tilstrækkelig kapacitet.

6 Sammenhæng til øvrige initiativer

Der vil kunne forekomme tilfælde, hvor dimensioneringen bliver udfordret. Allerede ved enkeltstående hændelser, der involverer et enkelt område, er vi kun i meget begrænset omfang i stand til at hjælpe følgerne i dag. Desværre forholder det sig sådan, at én hændelse sjældent kommer alene. Typisk opstår en oversvømmelse i flere områder på én gang. Eksempelvis i Randers, hvor de fleste delområder har forbindelse til hinanden. Det samme er tilfældet i Grenaa

og Ebeltoft. I sådanne tilfælde vil det være muligt at trække assistance fra eksempelvis Beredskabsstyrelsen i Herning, som råder over meget stor pumpekapacitet.

Med det beskrevne serviceniveau er det en forudsætning, at kommunerne fortsat arbejder med at klimasikre og forebygge de områder, som man har konstateret er i risiko. Klimadimensioneringen har til hensigt at sikre kommunerne frem mod 2030, hvor det forventes, at den enkelte kommune har forholdt sig til de nødvendige forebyggende tiltag mod klimahændelser.

Nærværende tillæg til den risikobaserede dimensionering beskæftiger sig alene med beredskabs serviceniveau i forhold til klimahændelser. Ved siden af dette arbejder de enkelte kommuner med en række tiltag inden for eget sektoransvar, bl.a. risikostyringsplaner og klimatilpasningsplaner med henblik på at håndtere fremtidige oversvømmelser. I dette arbejde indgår både langsigtede større infrastrukturprojekter/anlægsprojekter samt projekter rettet mod borgerne, hvor der oplyses om de tiltag, som borgerne selv kan gøre for at forebygge eget hjem mod skader ved bl.a. oversvømmelser.